

חולין דף ק"ה

מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, בית שמאי אומרים מקנה, ובית הלל אומרים מדיח. ומבררת הגמרא מה הכוונה 'מקנה' ו'מדיח'? אם נאמר שבית שמאי אומרים מקנה פיו ולא צריך להדיח במים, ובית הלל אומרים 'מדיח' שלא די בקינוח. והרי אמר רבי זירא 'אין קינוח פה להכשיר לאכול בשר אחר גבינה, אלא אם כן קנחו בפת. ויוצא שזה כבית שמאי ולא כבית הלל? ואם הכוונה שבית שמאי אומרים 'מקנה' ולא בעי מדיח, ובית הלל אומרים אף מדיח יוצא שזה מקרה של קולי בית שמאי וחומרי בית הלל, וצריך היה לשנותו במשנה בעדות גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל? אלא בית שמאי אומרים מקנה והוא הדין למדיח שצריך שניהם, ובית הלל אומרים מדיח והוא הדין למקנה, ובאמת אינם נחלקים.

גופא, אמר רבי זירא, אין קינוח הפה אלא בפת. וזה רק בפת חיטים אבל לא בשל שעורים מפני שמתפרר בתוך הפה, ולכן אינו מקנה. ופת חיטים מועילה אלא כשהיא קרה, אבל אם היא חמה נדבקת לחיך. ולא מועיל אם היא קשה מדאי שדומה לשעורים. ולהלכה, בכל דבר נחשב לקינוח חוץ מקמת, תמרי, וירקא.

שאל רב אסי את רבי יוחנן: כמה ישהה בין בשר לגבינה, משמע שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה? אמר לו: ולא כלום. שואלת הגמרא, והרי אמר רב חסדא, אכל בשר אסור לאכול גבינה, משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו, גבינה מותר לאכול בשר? אלא 'כמה ישהה בין גבינה לבשר? אמר ליה: ולא כלום'.

גופא אמר רב חסדא: אכל בשר – אסור לאכול גבינה; גבינה – מותר לאכול בשר. אמר רב אחא בר יוסף לרב חסדא, בשר שבין השינים נחשב בשר, שלא לאכול גבינה עמו עד שיטלנו? קרא עליו את הכתוב "הבשר עודנו בין שיניהם" משמע שיש לזה שם בשר. אמר מר עוקבא, אני ביחס לדבר הזה, חומץ בן יין לגבי אבי. שאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר מעת לעת, ואילו אני באותה

סעודה איני אוכל ובסעודה אחרת אוכל.

אמר שמואל, בדבר זה אני חומץ בן יין לגבי אבי. שהוא היה הולך פעמיים ביום לראות את שדותיו ואני רק פעם אחת ביום. שמואל לטעמו, שאמר שמואל, מי שמסייר בנכסיו מוצא סלע, מפני שמתקנם בכל הצריך. אביי הוה סייר נכסיו כל יום ויום. יומא חד פגע באריסיה שהיה גונבו. שאלו, עצים אלו שבידך להיכן הלכו? אמר לו: לבי מר. אמר לו: כבר קדמוך חכמים והזהירו שיהא אדם רואה נכסיו בכל יום.

רב אסי היה מסייר בשדהו בכל יום, אמר: היכן כל הסלעים ששמואל הבטיח? יום אחד ראה שבאים המים לשטוף שדהו ועצרים בגלימתו וקרא לעזרה וכך מצא את הסלעים של שמואל.

אמר רב אידי בר אבין, אמר רב יצחק בר אשיין: מים ראשונים - מצוה לשמוע דברי חכמים, ואחרונים חובה. שואלת הגמרא והרי שנינו 'מים ראשונים ואחרונים חובה, אמצעיים נוטלין בין תבשיל לתבשיל רשות? משום ששנה אמצעיים קרי לראשונים 'חובה', אף על פי שאינן אלא מצוה חשיבות הן אצל הרשות לקרותם 'חובה'.

מבאר הגמרא, מה ששנינו בברייתא, מים ראשונים ואחרונים חובה, אמצעיים רשות. ראשונים נוטלין בין בכלי מתחתיהם לקבלם בין על גבי קרקע, אחרונים אין נוטלין אלא בכלי. ויש אומרים: 'אין נוטלין על גבי קרקע'. והמחלוקת ביניהם אם נותן שפאי עצים וקסמין תחתיהן למאן דאמר כלי הכא לאו כלי הוא; ולמאן דאמר 'אין נוטלין על גבי קרקע' מותר.

מים ראשונים

מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן, אחרונים אין נוטלין אלא בצונן, מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא (אלא מבליעין בהן את זוהם התבשיל. 'מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן': אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי: לא שנו אלא שאין היד סולדת בהן⁶⁴⁹, אבל היד סולדת בהן, בטלו ונשתנו מתורת מים, ואין נוטלין בהן. ויש ששנו על הסיפא 'אחרונים אין נוטלין אלא בצונן, אבל

649 עמוד ב'.

בחמין לא'. אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי, לא שנו אלא שהיד סולדת בהן, אבל אין היד סולדת בהן נוטלין. מכלל שהראשונים אף על פי שהיד סולדת בהן מותר.

מיום אמצעיים לשטוף בין מאכל למאכל
'אמצעיים רשות': אמר רב נחמן, לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל

לגבינה חובה. אמר רב יהודה בנו של רבי חייא, מפני מה אמרו 'מים אחרונים חובה'? שמלח סדומית יש, שמסמא את העינים⁶⁵⁰. אמר אביי, אינה מצויה אלא בשיעור קורט בכור. אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי, האם צריך ליטול אחר נגיעה בכל מלח או רק אחרי סעודתו? אמר לו, לא צריך.

אמר אביי, מתחילה הייתי אומר שלא נוטלים ידיים על הקרקע משום שריחן מסריח ונראות מאוסות. ומר אמר לי, משום ששורה עליהם רוח רעה.

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר שלא
כשאדם שותה אין לוקחין כלום מלפניו, אין לקחת דבר מלפני השותה

שמא יארע דבר קלקלה בסעודה ויכעוס השותה שחפץ באותו דבר הניטל, וכי יכעוס יסתכן ויחנק. אמר לי מר, משום שקשה לרוח צרדא שיתעלף. ולא אמרו אלא שלוקח ולא מחזיר אבל אם מחזיר, אין בזה בעיה. ולא אמרו אלא אם מוציא מחוץ לארבע אמות, אבל תוך ארבע אמות מותר. ולא אסרו אלא דבר הצריך לסעודה, אבל דבר דלא צריך לסעודה אין בעיה. מר בר רב אשי הקפיד שלא יקחו לו אפילו מכתש ועלי לתבלינים, מידי דצריכי לסעודתא.

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר שמכבדין
פירורי אוכלין מן הבית, משום נקיון, אולם

אמר לי מר: שאסור לדרוך עליהם משום עניות. מביאה הגמרא מעשה באדם ששר העניות היה רודף אחיו ללוכדו ולהביאו לידי עניות ולא הצליח כיון שהקפיד מאוד על פירורי הלחם. יום אחד כרך ואכל לחם על עשבים שבאפר, ואמר השר: עכשיו ודאי נפל בידאי (שלא יוכל

⁶⁵⁰ ואמרו חכמים: על כל אכילתך אכול מלח, וכיון דנגע במלח – כי הדר יהיב ידו אעינים – מסמא להו, ולפיכך צריך לנטלן. רש"י.

ללקט הפירורין מבין העשבים, ויהו למדרס רגלים ואלכדנו בכך! אחרי שאכל הביא מעדר ועקר את העשבים והשליכם לנהר כך שלא ביזה את הפירורים. שמע אותו אדם את השר שאמר חבל שהוציאני זה ממקום מנוחתי!

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר שלא לשתות אופיא, משום מאיסותא. אמר לי מר, משום דקשי לכרסם רירין הבאין מן החוטם. מישתיה קשה לכרסם, מינפח ביה קשיא לרישא, מדחייה בידו לצדדין, קשיא לעניותא. ותקנתו שישקענו בתוך המשקה עד שיכלה מאליו. ואם בא לו מחמת אופיא דחמרא שיכרא, רפואתו לשתות שכר. לכרסם דשיכרא שבא מחמת אופיא דשכרא, תקנתו שישתה מים. דמיא לית ליה תקנתא, וזהיינו שאנשים אומרים בתר עניא זה שלא היה לו אלא מים לשתות ממשיכה העניות וישתה מים.

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר, שאין מוציאין שום או כרישין מאגודה שאוגדין מוכרי ירק לאוכלו, משום שנראה כרעבתנותא. אמר לי מר, משום שקשי לכשפים הרואה אותו יכול לעשות לו כשפים, והנשמר ממנו – אין כשפים נוחין לחול עליו.

רב חסדא ורבה בר רב הונא הלכו בספינה. אמרה להם מטרוניתא נכרית: הושיבוני עמכם בספינה! לא הסכימו. אמרה לחש של מכשפות ועצרה את הספינה שלא זוה ממקומה. אמרו הם דבר כנגד והתירו את הספינה⁶⁵¹. אמרה להם: מה אעשה לכם שאין מכשפות שולטת בכם שאתם נשמרין מכל דבר הקשה להן, שאין אתם מקנחין עצמכם בחרס בבית הכסא, ואין אתם הורגין כינה במלבושכם, ואינכם אוכלים ירק מכישא דאסר גינאה.

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר שלא אוכלים ירק שנפל לשולחן, משום שנמאס. אמר לי מר: משום דקשה לריח הפה.

ואמר אביי, מתחילה הייתי אומר, זה שלא יושבים תחת הצינור המקלח מים מן הגג, משום שופכים. אמר לי מר: משום שמצויים מזיקין.

651 אף הן היו בקיאים בדבר, ועושין להציל עצמם מיד המכשול; ואיכא דאמרי שאמרו שם; ולא מוכחא מילתא. רש"י.

דבר צרור וחתום אין מזיקין שולטים מביאה הגמרא מעשה בנושאי חביות בשכר.
 ונחו ונתנו את אחת הביות תחת הצינור,
 ומיד נשברה החבית על ידי המזיקים. באו לפני דמר בר רב אשי, שמתיה
 את הלמזיק. בא לפני ושאלו מדוע עשה לו כך? אמר לו שאינך אמור
 להיות במקום שנמצאים רבים? אתה ששברת אתה תשלם קבע לו זמן.
 והתעכב. שאלו מדוע התעכב, ושאלו מדוע לא הגיע בזמן? אמר לו,
 כל מילי דצייר, וחתים, וכייל, ומני אין לנו רשותא למשקל מיניה, עד
 דמשכחינן מידי דהפקרא.

